

ב"ה

106 פתגמים מלוח "היום יום"

מבצע הכנה לג' תמוז

לה' הארץ ומלואה

שם

משפחה

קתה

חיידר אידיש "אהלי מנחם" חב"ד ליובאוויטש, ביתר עילית

רח' אויירבאך 13, ביתר עילית. טלפקס: 02-5800654

omchabad@barak.net.il

תּוֹרָה

1

יש לְשַׁנּוֹן מוֹשְׁבוֹת בְּעַל-פֶּה כָּל חֵד לְפָנֵם שְׁעוֹרָא דִּילִיָּה [כָּל אֶחָד כְּפִי עֲרַכּוּ],
וְלַחְזוֹר עֲלֵיהֶם בְּעַת הַהֲלִיכָה בְּרַחוּב – בְּכַךְ נִזְכָּה לְקַבֵּל פְּנֵי הַמּוֹשִׁיחַ.
חֲסִידִים חֲזִיבִים בְּלִמּוּד הַחֲסִידוּת: חֲסִידִים סָתָם – יוֹם שְׁנֵי, יוֹם חֲמִישֵׁי וְיוֹם
הַשַּׁבָּת, תְּמִימִים – שְׁעָה אַחַת בְּכָל יוֹם.

(כא נסל)

2

הַשְּׁעוֹר לְהַפְטֵר מִ"חֲבוּט הַקָּבֶר" [=עֲנֹשׁ שְׁנֵתָן לְאַחַר הַמּוֹת עַל חֲטָאִים
מִסְּיָמִים] הוּא, שְׁחַלֵּק שְׁשֵׁי מִה'מַעַת-לְעַת' יֹאמַר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, תְּהִלִּים כּו'.
לְזִכּוֹת לְזִכּוּךְ הַנְּפֶשׁ, לְהַפְטֵר מִ"כַּף הַקָּלַע" [=טְלִטּוּלִים רוּחָנִיִּים הַמְּוַסְרִים אֶת
הַנְּפֶשׁ] הוּא, עַל-יְדֵי חֲזָרָה כָּל הַיּוֹם, כְּמָה שֵׁיִשׁ בִּיכְלָתוֹ, מוֹשְׁבוֹת תִּנְיָא תְּהִלִּים,
בְּעַל-פֶּה.

(1 טבת)

3

חַיֵּי הָאָדָם תְּלוּיִים בְּאֹוִיר שְׁמֻסְבִּיבו. בְּלֵי אֹוִיר אִי-אֶפְשָׁר, וּלְפִי סוּג הָאֹוִיר
שְׁנוֹשְׁמִים – כִּךְ הֵם חַיִּים. פֶּאֶשֶׁר חַיִּים בְּאֹוִיר שֶׁל תּוֹרָה וּמְצוּוֹת – אֵלּוּ חַיִּים
בְּרִיאִים; פֶּאֶשֶׁר חַיִּים בְּאֹוִיר שֶׁל כְּפִירָה – הָרִי אֵלּוּ חַיִּים בְּלִתֵּי-בְרִיאִים עִם נְטִיָּה
מִתְמַדָּת לְחָלוּת בְּמַחְלוּת מִדְּבָקוֹת. הִרְפוּאָה הַקָּלְלִית-בְּסִיסִית הָרֵאשׁוֹנָה לְכַךְ
הִיא לְטַהֵר אֶת הָאֹוִיר. הַמּוֹשִׁימָה שֶׁל טַהוֹר הָאֹוִיר רוֹבֶצֶת עַל יוֹדְעֵי סֵפֶר וְיוֹדְעֵי
תּוֹרָה. טַהֲרַת הָאֹוִיר הִיא עַל-יְדֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. כְּשֶׁנִּמְצָאִים בְּחַנּוּת, הוֹלְכִים
בְּרַחוּב, נוֹסְעִים בְּרַכְבָּת – וְאוֹמְרִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, מְטַהֲרִים בְּכַךְ אֶת הָאֹוִיר.

על כל אחד מיוֹדְעֵי סֵפֶר וְיוֹדְעֵי תוֹרָה לְזַכֵּר כְּלִשְׂהוּ בְּעַל-פֶּה: חֲמוּשׁ, תְּהִלִּים, מִשְׁנֵיאוֹת, תַּנְיָא – כִּד שֶׁבְּכָל הַזְדַּמְנוֹת וּבְכָל מְקוֹם יוּכַל לְחַשֵּׁב וְלוֹמַר הָאוֹתִיּוֹת הַקְדוֹשׁוֹת שֶׁבַּתוֹרָה.

(יא טבת)

4

ה"צמח-צדק" אָמַר לר' הַעֲנֵדֵל בִּיחִידוֹת: "זֶהֱר" מְרוֹמָם הַנֶּפֶשׁ, מְדַרְשׁ מְעוֹרָר הַלֵּב, וְתִהְיֶה בְּדַמְעוֹת – מְדִיחַ אֶת הַכְּלִי.

(טז טבת)

5

בֵּין חֲסִידֵי חֲב"ד מְקַבְּלֵת מְדוּר דוֹר תִּקְנַתוֹ שֶׁל אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן, לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם פְּרִשָׁה חֲמוּשׁ עִם פְּרוּשׁ רִש"י מְסַדֶּרֶת [=פְּרָשָׁת] הַשָּׁבוּעַ. כִּד נִהְיֶה גַם רְבוּתֵינוּ נְשִׂאֵי חֲסִידֵי חֲב"ד.

(יט טבת)

6

אַדְמוֹ"ר הָאֲמָצְעִי עָנָה לְאַחַד בִּיחִידוֹת: כִּי אֲשֶׁר מְשׁוֹחַח הָאֶחָד עִם זוּלָתוֹ בְּעִנְיֵי עֲבוֹדַת ה', וְלוֹמְדִים יַחַד – הֲרִי זֶה מְצַב שֶׁל שְׂתֵי "נֶפֶשׁ-אַלְקִית" נֶגֶד "נֶפֶשׁ-טְבָעִית" אַחַת.

(כ טבת)

7

עַל אָדָם לְהִרְבּוֹת בְּאֲמִירַת אוֹתִיּוֹת הַתוֹרָה (לוֹמַר תְּהִלִּים, לְשַׁנֵּן מִשְׁנֵיאוֹת) – מְתִי וְהִכֵּן שֶׁיְכוּל, בְּכַדִּי לְחַזֵּק אֶת קִיּוֹם הָעוֹלָם, בְּכַדִּי לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ מִחֲבוּט הַקָּבֶר וּכְף-הַקְּלַע [=עֲנָשִׁים שֶׁלְאַחַר הַמִּיתָה], וְלוֹזְבוֹת לְכָל הַגְּלוּזִים הַנֶּעְלָמִים בְּיֹתֵר.

(ה שבט)

8

בהיות אדמו"ר הזקן בן תשע שנה למד חכמת ההנדסה והתכונה. בן עשר – סדר לו לוח על חמש-עשרה שנה. בהיותו בין שנים-עשר נודמן שלמד ברבים הלכות קדוש החדש להרמב"ם, ולא מצאו הגאונים, שהיו באותו מעמד, ידיהם ונגליהם בבית-המדרש.

(1 שבט)

9

כשסיים אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] הש"ס בפעם השלישית אמר מאמר דא"ח (דברי אלקים חיים), ותכנו: מהו הדרן. בשנת האבלות אחרי אמו סים אדוני-אבי-מורי-ורבי ששה סדרי משנה לסוף י"א חדש, וליום [= השנה =] היארצ'יט – כל הש"ס.

(ט שבט)

10

אדמו"ר הזקן אמר פעם: פרוש רש"י על החמש הוא יינה של תורה, פותח הלב ומגלה אהבה ויראה עצמיות; פרוש רש"י על הגמרא – פותח המוח ומגלה שכל עצמי.

(כט שבט)

11

כשהולכים ברחוב ומתרחים תניא; יושבים בחנות עם חמש, תהלים - הרי זה יקר עתה יותר מכפי שהיה זמן שהרחוב היה מואר באור תורה. אסור להלך ברחוב אליבא ריקנא [=בלב ריקן], יש להצטייד בתורה עמה יתהלכו ברחוב.

(ט אד-דא)

12

אָדוּנִי-אַבִּי-מוֹרֵי-וְרַבִּי [הַרְש"ב (רַבֵּי שְׁלֹום-דּוּבְעַר)] אָמַר: בְּרוּר לִי, כְּשֵׁיחֻדֵי חֲסִידֵי יוֹשֵׁב בְּבֵית-הַמְדַרְשׁ וְלוֹמֵד אוֹ חוֹזֵר חֲסִידוֹת בְּרַבִּים, הָרִי זֶה שְׂמֻחָה אֲצִל זְקֵנֵי [רְבוֹתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ], וְשְׂמֻחָתְכֶם מִסְּפָקֶת לּוֹ, לְבָנָיו וְלְבָנֵי-בָנָיו - רַב טוֹב בְּנִשְׂמִיּוֹת וְרוֹחֲנִיּוֹת.

(יג א דד-א)

13

הַחֲסִידִים, אֶפְלוּ הַבִּינוּנִים, הָיוּ בְקִיָּאִים בְּתַנּ"ךְ. וּמְנַהֵג מְסַדֵּר הָיָה אֲצִלְם, אֲשֶׁר אַחֲרַי לְמוֹד שְׁעוֹר מְשֻׁנּוֹת שְׂאֲחָרֵי תְּפִלַּת שְׁחָרִית, בְּשַׁעַת קְפִילַת [=קְפוּל] הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין הָיוּ אוֹמְרִים שְׁעוֹר תַּנּ"ךְ, בְּאִפְּן אֲשֶׁר בְּמִשְׁךָ שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים הָיוּ גּוֹמְרִים אֶת הַתַּנּ"ךְ.

(יד א דד-א)

14

כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּרַחוּב צְרִיךְ לְהִרְהַר בְּדַבְרֵי תוֹרָה, בְּמַחְשְׁבָה אוֹ בְּדַבּוּר - לְפִי תַנּוּאֵי הַמְּקוּם אִם הוּא מְתָר, עַל-פִּי דִין, בְּאַמִּירַת דְּבָרֵי תוֹרָה. אִךְ אִם מְתַהַלֵּךְ וְאֵינוֹ עֹסֵק בְּדַבְרֵי תוֹרָה - מְטִיחָה בּוֹ הָאֲבֹן עָלָיו דוֹרֵךְ: בּוֹלְאֵךְ (גִּלְם) מְדוּעַ אֶתָּה דוֹרֵךְ עָלַי? בְּמָה הִיא עֲלִיוֹנוֹתְךָ עָלַי?!

(טו א דד-ב)

15

אָדוּנִי-אַבִּי-זְקֵנֵי-מוֹרֵי-וְרַבִּי [הַמְהַר"ש (רַבֵּי שְׁמוּאֵל)] כּוֹתֵב בְּאַחַד מִמְּאַמְרָיו: צְרִיכִים לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם תוֹרָה-שֶׁבְכֶתֶב עִם פְּרוּשׁ רַש"י שֶׁזֶהוּ תְּרוּמוֹת מְדַרְשֵׁי רְבוֹתֵינוּ וְכְרוֹנָם-לְבָרְכָה ... וְלְכָל הַפְּחוֹת צְרִיךְ כָּל אֶחָד לְלַמֵּד מִסְּכַת גְּמָרָא בְּשָׁנָה.

(יז א דד-ב)

משעורי [התורה הקבועים של] אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)]: בכל יום פרשה חמש עם פרוש רש"י. אמירת תנ"ך בעל-פה: קאפ' [=פּרָק] אחד מתורה וכן מנביאים וכן מכתובים. פּרָק אחד משניות, שעור גמרא לעיוני ב' דפים לשבוע, שעור למגנס [= ללא עיון והתעמקות מיוחדים] ד' דפים ליום, שעור בירושלמי. גם שעור – לא בכל יום – בפוסקים. במשך השנה היה מסים כל המדרש-רבה: לזה [=משאיר 'חוב'] בסדרות הארפות ופורע [=משלים החובות..] בקצרות.

(ג ניסן)

מספורי אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי שמואל)]:
הצמח-צדק התחיל לכתב נגלה ודא"ח (דברי אלקים חיים) בהיותו בן שתים-עשרה שנה.

(יג ניסן)

בליובאוויטש היו נעורים בשביעי-של-פסח, וגם בשבועות והושענא-רבה. מאז היותי בגיל תשע, לא עליתי למשכבי בשביעי-של-פסח – יש ללמד כל הלילה.

(כא ניסן)

יום הולדת את אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי שמואל)] – בשנת תקצ"ג.

בגיל שבע בחנו פעם אדמו"ר ה"צמח-צדק". הסבא [מהר"ש] כל-כך הרשים, שהמלמד שלו התפעל מאוד, לא היה מסוגל להתאפק, ואמר ל"צמח-

צָדֵק: "הָא, מָה אַתָּם אוֹמְרִים, הוּא עוֹשֶׂה זֹאת טוֹב? ... עָנָה לוֹ הַ"צָמַח-צָדֵק": מָה יֵשׁ לַהֲתַפְעֵל שׁ"תַּפְּאֶרֶת שְׁבַת־תַּפְּאֶרֶת" עוֹשֶׂה זֹאת טוֹב...

(ב אייר)

20

הַ"צָמַח-צָדֵק" חִבֵּר כַּמָּה נְגוּנִים, לְמוֹדוֹ הָיָה בְּקוֹל וְנְגוּנוֹ, וְלַפְעָמִים הָיָה מְפַסֵּק בְּאִמְצַע לְמוֹדוֹ, אוֹ פְּתִיבֵת דַּא"ח (=דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים) אוֹ שְׂאֵלוֹת וְתַשׁוּבוֹת, וְנִמְנָן אִיזָה נְגוּן.

אֲדוּנֵי-זְקֵנֵי-מוֹרֵי-וְרַבֵּי [הַמְּהַר"ש (רַבֵּי שְׁמוּאֵל)] סִפֵּר, אֲשֶׁר מְקוּל נְגוּנוֹ שֶׁל הַצָּמַח-צָדֵק הָיָה יוֹדֵעַ בְּמָה הוּא עֶסוּק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה.

(יג טיוון)

21

הַשְׂוֹאֵל בְּמָה הִיא הַהֲתַקְשְׁרוֹת שְׁלוֹ אֵלֵי מֵאֲחֵר שְׂאִין אֲנִי מְכִירוֹ פְּנִים...

...הַהֲתַקְשְׁרוֹת הָאֲמִתִּית הִיא עַל-יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה, כְּשֶׁהוּא לֹמֵד הַמֵּאֲמָרֵי חֲסִידוֹת שְׁלִי, קוֹרֵא אֶת הַשִּׁיחוֹת וּמְתַחַבֵּר עִם יְרִידֵי אֲנִ"ש (=אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנו) וְתִלְמִידֵי הַתְּמִימִים יְחִיו בְּלְמוּדָם וּבַהֲתַנְעָדוּתָם, וּמְקַיֵּם בְּקִשְׁתֵּי בְּאֲמִירַת תְּהִלָּים וּבְשִׁמְרַת זְמַנֵּי הַלְמוּדִים – הִנֵּה בָּזָה הִיא הַהֲתַקְשְׁרוֹת.

(כד טיוון)

22

הַעֲבֵרַת הַפְּרָשָׁה שְׁמוֹת" [שְׁנַיִם מְקָרָא וְאַחַד תַּרְגוּם] - פְּסוּק-פְּסוּק, וְקוֹרֵין גַּם הַהֲפָטְרָה, אוֹ שְׁתֵּי הַהֲפָטְרוֹת אִם הוּא שְׁבַת-רֵאשׁ-הַחַדָּשׁ, אוֹ פְּרָשִׁיּוֹת מְחַבְּרוֹת וְכִיּוֹצֵא-בָּזָה.

מַעֲנָה רַבְּנוּ הַזְּקֵן לְאֲבֵרָה עֲלוֹי מְצִין וּבַעַל כְּשָׁרוֹן מְפָרְסֵם כְּשֶׁנִּכְנַס לַיְחִידוֹת שְׁלוֹ הַרְאֵשׁוֹנָה – בְּשִׁנַּת תַּקֵּנָה בְּלִיאֲזָנָא: רוּחַנִיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת הַפְּכִים הֵם בְּעֶצֶם מַהוּתָם; מַעֲלָה בְּגִשְׁמִיּוֹת הִיא חֲסָרוֹן בְּרוּחַנִיּוֹת:

בגשמיות – "השִׁמַח בְּחֻלְקוֹ" הוא בעל מעלה גדולה ביותר, ועל-ידי 'עבודה' הוא יגיע לדרגות הגבוהות ביותר. ברוחניות – "השִׁמַח בְּחֻלְקוֹ" הוא החסרון הגדול ביותר, והוא יורד ונופל רחמנא-ליצלן.

(ל סיוון)

23

ההורים בישראל שזקוקים לישועה והצלה מיחדת לילדיהם – האמצעי הפשוט לך, תמיכת לומדי תורה.

(ט תמוז)

24

ההבדל שבין לוחות הראשונות ולוחות האחרונות:

בלוחות עצמן – הראשונות מעשה אלקים, השניות פסל לך. המכתב – חרות על הלוחות שכתב רבותינו זכרונם-לברכה (עירובין נד.א) הוא רק בלוחות הראשונות. במעלת בני-ישראל – בלוחות הראשונות צדיקים, כשעמדו על הר-סיני פסקה זמנתו, בשניות בעלי תשובה. במעלת משה – במתן-תורה נתנו למושה אלה אורות במתנה, ובחטא העגל נטלו ממונו ולא חזרו בלוחות שניות (רק בשבת נותנים לו כדאיתא ב"פרי-עין-תיים"). מעלת לוחות השניות שנתנו גם-כן הלכות מדרש אגדות כו', "כפלים לתשיעה" כדאיתא [=כפי שמצינו] ב[מסכת] גדרים (כ.ב.); [מעלה נוספת]: קירון עור פני משה. [כנאמר "קרן עור פניו"].

(יז תמוז)

25

לכל אחד מהרביים היו מאמרים קבועים במיוחד בשביל זה (לטהר אויר העולם), אשר פעם בשתים או בשלש שנים היו חוזרים עליהם ברבים.

אחד ממאמרי רבנו הזקן – 'החלצו' ש"בלקוטי-תורה" בלי ההגהות. אחד ממאמרי אדמו"ר האמצעי – 'יפה שעה אחת', ותכנו עשרה פרקים הראשונים

דְּדַבֵּר-הַמִּתְחִיל 'הִנֵּה כֹּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר אֵלָי נִשְׁמָה' בְּ"דֶרֶךְ-הַחַיִּים". אֶחָד מִמֵּאמְרֵי הַ"צִּמְח-צֶדֶק" – 'מִה טֹבוֹ שֶׁ"בְּלִקְוֵי-תוֹרָה". אֶחָד מִמֵּאמְרֵי אֲדוֹנֵי-זְקֵנֵי-מוֹרֵי-וְרָבִי [הַמְהַר"ש (רַבִּי שְׁמוּאֵל)] – 'מִי כְּמִכָּה בְּאֵלִים'. אֶחָד מִמֵּאמְרֵי אֲדוֹנֵי-אֲבֵי-מוֹרֵי-וְרָבִי [הַרְש"ב (רַבִּי שְׁלֹם-דּוֹבְעֵר)] 'וַיְדַעַת הַיּוֹם' מֵאִסְקֵנוּא תַרנ"ו.

(כח תמוז)

26

מֵצֵאוּ פֶתֶק בְּכֶתֶב-יָד-קִדְשׁ הַ"צִּמְח-צֶדֶק" וְתִכְנֹנוּ, שֶׁהַחֲלִיט לְלַמֵּד בְּכֹל יוֹם שֵׁשׁ שָׁעוֹת בְּלִילָה בַעֲמִידָה נִגְלָה, וְתוֹדָה-לְאֵל שְׁקִים וְעֵבֵר עַל שׁ"ס בְּבִלְי וִירוּשָׁלַיִם וְאַרְבַּעַה חֲלָקֵי שְׁלֶחֶן-עֶרוֹךְ בְּעִיּוֹן.

(כט תמוז)

27

מַעֲלַת הַמְּוֹשִׁיחַ שְׁיִהְיֶה עִנּוּ, וְדַהֲגִים שְׁיִהְיֶה בְּתַכְלִית הַגְּדֻלוֹת, וַיִּלְמַד תוֹרָה עִם הָאֲבוֹת וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עֲלֵיו-הַשְּׁלוֹם, בְּכֹל זֶה יִהְיֶה בְּתַכְלִית הָעִנּוּה וְהַבְּטוּל לְלַמֵּד גַּם עִם אֲנָשִׁים פְּשוּטִים.

(א מנחם-אב)

28

יָד מְנַחֵם-אֶב תַּש"א – נִמְלָאוּ הַחֲמֻשִׁים שָׁנָה מֵיוֹם שֶׁאָמַר לִי אֲדוֹנֵי-אֲבֵי-מוֹרֵי-וְרָבִי [הַרְש"ב (רַבִּי שְׁלֹם-דּוֹבְעֵר)] שֶׁאֲתַחִיל לְרִשֵׁם הַסְּפּוּרִים שֶׁמִּסְפֵּר לִי. כַּאֲשֶׁר הִתְחִיל הַ"צִּמְח-צֶדֶק" לְכַתֵּב בְּעִנְיָנוּ נִגְלָה וְחִסְדוֹת, אָמַר לוֹ אֲדָמוֹ"ר הַזְּקֵן: "וְקִנְיָה לְךָ חֵבֵר", וְקִנְיָה (קוֹף בְּקִמְזוּ, נוּן בְּסִגּוּל) – לְךָ חֵבֵר. וּפְרַשׁ אֲדוֹנֵי-אֲבֵי-מוֹרֵי-וְרָבִי, קוֹלְמוּס הַלֵּב, מִשְׁמַע, כֹּל דְּבַר שְׁלוֹמֵיִם צְרִיף "לְחַיּוֹת" אוֹתוֹ.

(יד מנחם-אב)

ה"צמח-צדק" מנה שלשה דברים שבזכותם הצליח בשנת תר"ג בפטרבורג באספת הרבנים. ואחד מהם הוא זכות שלשים ושתים אלה השעות, אשר טרח ונגע בדרושי רבנו הגון במלמד שלשים השנים תקס"ד-תקצ"ד (בשנת תקס"ד קבע לו שעור מיוחד ללמוד דרושי רבנו הגון, בשנת תקצ"ד התחילו להתעסק בהדפסתם).

(ח אלול)

התפסדות ישיבת "תומכי תמימים": יום א' טו אלול תרנ"ז. התחלת הלמוד בנגלה ודא"ח (=דברי אלקים חיים): יום ד ח"י אלול תרנ"ז.

בליל שמחת-תורה תרנ"ט אחרי ההקפות הקריז אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)]: הישיבה שמה "תומכי תמימים", ותלמידים הלומדים ומתנהגים ברוחה שמום "תמימים".

(טו אלול)

משיחת אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב] מוצאי שבת-קדש לך-לך תרנ"א:
בשנות נשיאותו הראשונות נהג רבנו הגון לומר ברבים כי "יש לחיות עם הזמן". על-ידי אחיו המהרי"ל [הוהד-לייב] גלו זקני החסידים שפונת הרבי היא: שיש 'לחיות' עם פרשת השבוע ופרשת היום של הסדרה השבועית. לא רק ללמוד את פרשת השבוע בכל יום, אלא 'לחיות' עמה.

(ב מרחשוון)

למוד התורה בכל יום ויום נוגע בנפשות ממש, לא לבד בנפש הלומד, כי אם גם בנפשות בני ביתו, שאז אור הבית הוא אור תורה ויראת שמים.

(ד מרחשוון)

עבודה

33

מתקנות כבוד-קדשת אדמו"ר שליט"א [הרי"צ (רבי יוסף-יצחק) נשמתו-
עדן]: לומר בכל בקר אחר התפלה – וגם בשבת ויום-טוב ראש-השנה ויום-
הכפורים – תהלים, כפי שנחלק לימי החדש, ואחר אמירה בעשרה – קדיש-
יתום.

בחדש של כט יום, אומרים ביום כט השעור דשני הימים.

(כב כסלו)

34

[המנהג] אמירת תהלים האמור (בכל יום אחר התפלה) אין בנה שום הפרש
בין בתי-כנסיות של אנ"ש (אנשי שלומנו) שיחיו או מתפללי נסח אשכנז או נסח
פולין, ד' עליהם יחיו. ומצד אהבת-ישראל ... ובפרט לגדל הענין של אמירת
תהלים בצבור וכונתה הפנימית, הנוגע לכלל ישראל ממש בגשמיות, בבני חיי
ומזונא, וברוחניות ... עלינו להשתדל בכל מיני השתדלות אשר יקבע בכל בית-
הכנסת, מאיזה נסח שיהיה.

(א שבט)

35

אלו ידעתם – אמר אדמו"ר ה"צמח-צדק" – כוחם של פסוקי תהלים
ופעלתם בשמי-רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים
שזכרים כל המחיצות, ועולים בעלוי אחר עלוי בלי שום הפרעה, ומשתפחים
לפני אדון עולמים ופועלים פעלתם בחסד וברחמים.

(כד שבט)

36

לְלִמּוֹד בְּכָל יוֹם קָטַע חֲמֵשׁ עִם פְּרוּשׁ רַש"י (יוֹם רֵאשׁוֹן – עַד "שְׁנִי", יוֹם שְׁנִי – עַד "שְׁלִישִׁי" וכו'); אֲמִירַת תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְכָל הַתְּהִלִּים בְּשַׁבַּת-מְבָרְכִים – עַל כֵּךְ יֵשׁ מְאוֹד לְהַקְפִּיד. זֶה נוֹגֵעַ לוֹ, לְבָנָיו וְלְבְנֵי-בָנָיו.

(כה שבט)

37

בְּבִרְפַת הַמְּזוֹן קִדְּם מַיִם אַחֲרוֹנִים אוֹמְרִים: עַל נְהוּרֹת בְּבָל, לְמַנְצַח בְּנִינּוֹת, אֲבָרְכָה, זֶה חֵלֶק. בְּיוֹם שְׁאִין בּוֹ תַחֲנוּן: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב, לְבָנֵי קִרְח, אֲבָרְכָה, זֶה חֵלֶק. אַחֵר מַיִם אַחֲרוֹנִים – וַיְדַבֵּר אֵלַי.

(י אדר-א)

38

יְדוּעַ וּמִקָּבֵל בְּעֵינֵי הַפְּנוּת שֶׁבַתְפִּלָּה, אֲשֶׁר אֵלּוֹ שְׁאִין דַּעַתָּם יָפָה לְכוּן, מִפְּנֵי הַעֲדָר הַיְדִיעָה אוֹ מִפְּנֵי שְׁאִין בְּכוּחַם לְזַכֵּר פְּנוּת הַפְּרָטִיּוֹת בַּעַת הַתְּפִלָּה, מִסְּפִיק שִׁיכּוּנוֹ פְּנִיָּה כָּלְלִית: לְהִיּוֹת תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עִם כָּל הַפְּנוּת הַמְּבֹאָרוֹת בְּסִפְרֵי קְבֵלָה.

(יא אדר-א)

39

בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים (פ.ז.ז) אוֹמְרִים "כָּל מַעֲיָנִי" – הַכ"ף בְּקַמִּץ. בְּסִדֵּר בְּרִפַּת הַמְּזוֹן – הַכ"ף בְּחוֹלָם.

(יז אדר-ב)

40

בְּרִפַּת כְּהָנִים הוּא הַמְּשַׁכֵּת הַמּוֹחִין, הַגְּבֵהַת הַיְדִים הוּא הַעֲלָאת הַמְּדוּת, וּמְבָרְכִים לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי מַלְכִים – מַלְכוּת, הָרִי פְּרָצוּף שְׁלֵם שֶׁל עֶשֶׂר סְפִירוֹת.

(כב אדר-ב)

41

באמירת "אנא בכח" צריך לראות – או לציר במוחשבה – השמות, שהם הראשי-תבות, אבל לא לאמרם.

(כד אד-ב)

42

נסח ויהי בנסע: וכרצון כל עמך בית ישראל.
כנוי משפחה של רבנו הזקן: ברוכאוויטש.
כנוי משפחה של בנו אדמו"ר האמצעי: שניאורי.
כנוי משפחה של ה"צמח צדק": שניאורסאהן.

(ו ניס)

43

ליל ב' דחג-המצות – קריאת שמע – שעל המטה כמו בכל יום-טוב.
גם מי שאין לו אב, רחמנא-ליצלן, אומר לפני 'מה נשתנה': "טאטע איך וועל
בא דיר פֿרעגן פיר קשיות" [=אבא, אשאל אותך ארבע קשיות]. וסמוכות
[=כעין ראיה] לזה, שגם מי שאין לו אב ואם, רחמנא-ליצלן, צריך לומר בברכת
המזון: הרהמן הוא יברך את אבי מורי כו' אמי מורתי כו'.

(טו ניס)

44

אומרים בתפלה:
וכן – בצירי ולא בפתח – שני פתובים.
חיותני – בקמין ולא בפתח – מירדי בור.
זכר – זין בסגול ולא בצירי – רב טובך.
משליך קרחו – בפתח ולא בקמין – קפתים.
ומלכותו ואמונתו לעד קימת.

(יא אייד)

אומרים בתפלה:

מנו מאמר – מ"ם שלישית קמוצה. כיום כו' נאמר – מ"ם פתוחה.
זכור – במלאפום – כי עפר אנחנו.
ונטלתני – טי"ת פתוחה, למ"ד בשבא, ת"ו דגושה פתוחה.
ואהבתך לא תסור – ולא אל תסיר.

(יב אייר)

ראשית הירידה, רחמנא-ליצלן, הוא העדר העבודה בתפלה, הכל נהיה יבש וקרי; גם ה'מצות אנשים מלמדה' הופכים לנטל; ממחרים, מאבדים הטעם בתורה, והאור מתגנשם, ומוכן הדבר שאינו שייך כלל לפעל על הזולת.

(כג אייר)

נשיאת פנים: כשאומרים תבת 'יברכה' – המתברך ראשו באמצע.
"ה" – מסב ראשו לימנו, שהיא שמאל המברך.
'וישמך' – באמצע. 'יאר' – לשמאלו שהיא ימין המברך וכו'.
'שלום' – ראשו באמצע.

אמירת רבנו-של-עולם – בשעה שהפנהים מנגנים דוקא, אבל כשאומרים התבות צריך לשמע. כשמנגנים ל'וישם' אומרים "רבנו-של-עולם ... הצדיק".
כשמנגנים לתבת "לך" – "ואם... אלישע". [כשמנגנים] ל'"שלום" – "וכשם... לטובה". כשאומרים "שלום" – אומרים "ותשמרני ותחנני ותרגני". "אדיר במרום" אומרים אחר ענית אמן כשעדין הטלית על פניו.

(ז סיוון)

בברכת "שהכל נהיה בדברו": נהיה – היו"ד בקמץ ולא בסגול.

אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] כותב באחד ממכתביו:
אהב את הבקרת, כי היא תעמידך על הגבה האמתי.

(יב סיוון)

בלבישת טלית-קטן בבקר בידים נקיות ובמקום שמתר לברך, מברכים "על
מצות ציצית" – בין שאין בטלית-קטן שלנו שעור עטוף. אם אסור לברך, אזי
קדם התפלה – אם אינו לובש טלית-גדול – ימשמש בד' ציציותיו ויברך אז.

(יד סיוון)

לאמירת "והביאנו לשלום כו'" מחברים תחלה ב' הציציות דלפניו, אחר-כך
מצרפים ציצית פגף השמאלי דלאחוריו, אחר-זה ציצית דפגף הימין ואחזים
אותם בין קמיצה לזרת דיד שמאל.

נושקים הציציות שש פעמים, הינו באמירת תבות: ציצית, ציצית, לציצית,
אמת, קימת, לעד.

(כב סיוון)

מהנהגות אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)]:

שנסע מביתו, אף שנשאר במקום אחד פמה חדשים, היה אומר בכל יום
אחר התפלה תפלת הדרך – בלא שם ומלכות.

(יט תמוז)

בְּלִמּוּד – הַתְּמַסְרוֹת הָאֲדָם הַיָּא לְדַבֵּר שְׁחַפְּזֵן לְהַבִּין וּמַבִּין, בְּתַפְלָה –
הַהַתְּמַסְרוֹת הַיָּא אֵל לְמַעְלָה מִהַשְׁכָּל וְהַהֲבָנָה;

בְּלִמּוּד תּוֹרָה מְרַגֵּישׁ הָאֲדָם כְּתַלְמִיד בְּפָנָי רַבּוֹ, בְּתַפְלָה – כִּבְּן אֶצֶל אָבִיו.

(כו תמוז)

הוֹרָאָה לְרַבִּים: מִתְחִילִין לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין שְׁנֵי הַדָּשִׁים קִדְּם הַפֶּר-מִצְוָה. בְּתַפְלָה
בְּלֹא בְּרָכָה וְכַעֲבַר אֵיזָה שְׁבוּעוֹת בְּבְרָכָה.

(ב מנחם-אב)

הַמִּתְפַּלְלִים בְּאַרְבַּעַה זִוּגוֹת תְּפִלִּין כִּדְּ נוֹהֲגִים:

א) מְנִיחִים תְּפִלִּין שֶׁל-יָד וְתַפְלִין שֶׁל-רֹאשׁ – שֶׁל רִשׁ"י – קִדְּם אֲמִירַת פֶּרֶק
"אֵיזָהוּ", וּמִתְפַּלְלִים בְּהֵם עַד אַחֲרֵי "אֵד צְדִיקִים גו".

ב) מְסִירִים תְּפִלִּין שֶׁל-רֹאשׁ דְּרִשׁ"י, וּמְנִיחִים – בְּלֹא בְּרָכָה – תְּפִלִּין שֶׁל-
רֹאשׁ דְּשִׁמוּשׁ-רַבָּא וְקוֹרְאִים שְׁמַע גו' עַד אֲמַת וְאוֹמְרִים מְזַמְּרֵי תְּהִלִּים כְּפִי
שְׁנַחֲלֵק לִימֵי הַחֹדֶשׁ, וְהַמְהַדְרִים הָיוּ לוֹמְדִים אוֹתָם עִם פְּרוּשׁ רִשׁ"י ו[פְּרוּשֵׁי]
הַ"מְצוּדוֹת".

ג) אַחֲר-כֵּן מְנִיחִים תְּפִלִּין דְּרַבְּנֵנוּ-תָּם – בְּלֹא בְּרָכָה – וְקוֹרְאִים שְׁמַע גו' עַד
אֲמַת, פְּרִשְׁת קֹדֶשׁ גו' וְהַזְכִּירוֹת שְׁנַדְפְּסוּ בַּסְּדוּר. וְלוֹמְדִים פֶּרֶק מוֹשְׁנֵיזוֹת כֹּל אֶחָד
לְפִי הַבְּנָתוֹ.

ד) מְסִירִים תְּפִלִּין שֶׁל-רֹאשׁ דְּרַבְּנֵנוּ-תָּם וּמְנִיחִים תְּפִלִּין שֶׁל-רֹאשׁ דְּרַב־ד –
בְּלֹא בְּרָכָה – וְקוֹרְאִים שְׁמַע גו' עַד אֲמַת, וְלוֹמְדִים פְּרִשְׁתָּה חֲמֵשׁ עִם פְּרוּשׁ רִשׁ"י
– מִפְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם א' עַד שְׁנֵי, בְּיוֹם ב' פְּרִשְׁתָּה ב' וכו'.

(יט מנחם-אב)

אֲדוֹנֵי-אֲבֵי-מוֹרֵי-וְרַבֵּי [הַרְש"ב (רַבֵּי שְׁלוֹם-דּוֹבְעָר)] אָמַר: קִדְּם רְחִיצַת הַפֶּה שְׁחָרִית, אֵין לְבָרֶךְ – מְלַבֵּד בִּימֵי הַתַּעֲנִיּוֹת – בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר.

(כב מנחם-אב)

כְּשֶׁהָיָה ה"צָמַח-צֶדֶק" בֶּן תַּשַּׁע שָׁנִים אָמַר לוֹ רַבְּנֵי הַזֶּקֶן:

קִבַּלְתִּי מִמוֹרֵי (הַרְבַּ המַגִּיד) שֶׁקִּבַּל מִמוֹרוֹ (הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב) בְּשֵׁם מוֹרוֹ הַיְדוּעַ [=אֲחִיָּה הַשִּׁילּוֹנִי] אֲשֶׁר מִיּוֹם שָׁנֵי דְרָאֵשׁ-חֲדָשׁ אֲלוּל עַד יוֹם-הַכַּפּוּרִים, יֹאמְרוּ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּמִשְׁפַּח הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה פְּרָקֵי תַּהֲלִים, וּבַיּוֹם-הַכַּפּוּרִים שְׁלֹשִׁים וְשֹׁשָׁה פְּרָקִים: ט' קִדְּם כָּל נְדָרֵי, ט' קִדְּם הַשְּׁנָה, ט' אַחַר מוֹסַף, ט' אַחַר נְעִילָה. וּמִי שֶׁלֹּא הִתְחִיל בַּיּוֹם שָׁנֵי דְרָאֵשׁ-חֲדָשׁ יִתְחִיל בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד בּוֹ, וְאֵת אֲשֶׁר הִחֲסִיר יִשְׁלִים.

(א אלול)

מִנְהַגֵּינוּ בְּלִבִּישַׁת טְלִית גָּדוֹל: מִנִּיחִים הַטְּלִית-גָּדוֹל מְקַפֵּל עַל כַּתֵּף יְמִין וּבּוֹדְקִים הַצִּיצִית. בְּשַׁעַת הַבְּדִיקָה אוֹמְרִים "בְּרַכֵּי נַפְשֵׁי גו'". אַחַר-כֵּן לֹאֲקַחִים הַטְּלִית מִן הַכַּתֵּף, פּוֹשְׁטִים אוֹתוֹ, מְנַשְׁקִים שְׁפַת הַטְּלִית, מַחְזִיר אוֹתוֹ מְכַנְגֵּד פְּנֵיו לְאַחֲרָיו וּמִתְחִיל בְּרַפַּת "לְהַתְּעַטֵּף בְּצִיצִית". סִיּוֹם הַבְּרַכָּה סְמוּךְ לְכְרִיכַת ב' כְּנֻפּוֹת יְמִין סְבִיב צְוָארוֹ לְאַחֲרָיו בְּצַד שְׂמֹאל.

(ה אלול)

בְּעָרֵב יוֹם-הַכַּפּוּרִים הַעֲבוּדָה הַיָּא חֲרָטָה עַל הָעֶבֶר, בַּיּוֹם-הַכַּפּוּרִים – קִבְּלָהּ עַל לְהַבְּא.

(ט תשרי)

איתא [בתוב:]: שְׁפַל הַשָּׁנָה בְּאִמְרוֹ בְּ[תַפְלַת] 'שְׁמוּנָה עֲשָׂרָה' "וְאֵת כָּל מִינֵי תַבּוּאֹתָהּ לְטוֹבָה", צָרִיךְ לִכְוֹן לַחֲטִיִּים לְמַצָּה וְאֶתְרוּג – בְּמָקוֹם אֶחָד גּוֹזֵר מְלַבֵּד הַנֶּזֶק לְעֵיל גַּם יוֹן לְקִדּוּשׁ – וְאִזּוּ בְּמִילָא תַהֲיֶיהָ כָּל הַתַּבּוּאָה לְטוֹבָה.

(יט תשרי)

הֵלֵל: כּוֹפְלִין "הוֹדוּ לַה'" אַחַר כָּל אֶחָד מֵהַג' פְּסוּקִים "יֹאמַר נָא", וְגַם כְּשִׁמְתַּפְּלִים בְּיַחֲדָה. – וְאַבְרָהָם זָקֵן גו' וְבִדְיָה יִשְׁמְרֵנִי כו' – ג' פְּעָמִים.

(ז תשרי)

עֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה בְּאִמְרַת תְּהִלִּים בְּצַבּוּר, אֵין דִּי בְּאֵר גְּדֵל הַזְּכוּת שֶׁל הַמּוֹשֵׁתֵתִים בְּזָה, וְגֵדֵל הַנַּחֲת-רוּחַ שֶׁל מַעֲלָה כְּמַבְאֵר בְּסִפְרֵי קִדְשׁ, וְאַפְסֵי קִצְהוּ בְּקוּנְטָרִם תַּקְנַת אִמְרַת תְּהִלִּים בְּרַבִּים (קִבְּץ מִכְּתָבִים,א), וְאַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, וּבְגֵלֵל זֹאת תַּתְּבָּרְכוּ אַתֶּם וְנִשְׁיִכֶם בְּנִיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם, ה' עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ, בְּבְרִיאוֹת נְכוּנָה וּבְפִרְנֶסָה בְּהַרְחֵבָה גְּדוּלָּה, וְלִרְגְּלֵיכֶם יוֹשְׁעוּ כָּל עַדֵּת יִשְׂרָאֵל שְׂיַחֲיוּ בְּמַחְנֶכֶם הַטְּהוֹר בְּתוֹךְ כָּלֵל אַחֲיֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּהַדְרֹשׁ לָהֶם בְּגִשְׁם וּבְרוּחַ.

(כט מרחשוון)

הֵיו זְמַנִּים אֲצֵל ר' יְקוּבִיאֵל לְעֵפְלָעַר (מְחַסְדֵּיו שֶׁל אֲדָמוֹ"ר הַזְּקֵן) שֶׁהִיא מִתְּפַלֵּל שִׁחְרִית מְנַחֵה וְעַרְבִית בְּזָה אַחַר-זֶה, לֹא הָיָה זְמַן לְהַפְסִיק בֵּינֵיהֶם.

(א כסלו)

"וְהִנֵּה סֵלֶם מְצַב אַרְצָה" – תַּפְלָה הִיא סֵלֶם הַהֲתַקְשְׁרוֹת שֶׁל הַנִּשְׁמָה בְּאַלְקוֹת. וְהַגֵּם שֶׁהוּא מְצַב אַרְצָה, הַתַּחֲלַת הַתַּפְלָה הִיא בְּהוֹדָאָה לְבַד, אֲבָל

"וראשו מוגיע השמימה", בבחינת בטול עצמו, אבל בא לזה על-ידי הקדמת
ההשגה וההבנה בפסוקי דזמרה, ברכות קריאת-שמע וקריאת-שמע.

(ה כסלו)

64

אדוני-אבי-מורי-ורבי [הר"ש"ב (רבי שלום-דובער)] אמר: קריאת-שמע שעל
המטה היא, בזעיר אנפין [=בצורה מזערית], כהודוי שבטרם צאת הנפש מהגוף.
אלא שאז עוזבים לגמרי את היריד, גם המסחר של "היום לעשותם", ובקריאת-
שמע שעל המטה שבכל לילה עדין נמצאים בעצומו של היריד, ועוד אפשר
לפעל.

(ו כסלו)

גְּמִילוּת הַסִּידִים

65

הַאֲהָבָה הַיָּדוּת הַחַיִּים בְּעִבּוּדַת הַסִּידוֹת: הַחֹט הַמְּקַשֵּׁר [אֵת הַ]סִּידִים בִּינֵם לְבֵין עַצְמָם, וְהַחֹט הַמְּקַשֵּׁר [אֵת הַ]רְבִּי עִם סִידִים וְסִידִים עִם הַרְבִּי. זֶהוּ גַם בְּדֶרֶךְ "אֹר יִשְׂרָאֵל" וְגַם בְּדֶרֶךְ "אֹר חוּזֵר"; אֵין לָזֶה כָּל מַחִיצָה, זֶהוּ מַעַל לְהַגְבִּילַת מְקוֹם וְזְמַן.

(כׁו שׁבט)

66

רַבֵּנוּ הַזְּקֵן אָמַר: מִצְוַת אַהֲבַת-יִשְׂרָאֵל הוּא לִילִיד עִם-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מַעֲוֹלָם לֹא רָאָה אוֹתוֹ, וּמִכָּל-שָׁפֵן לְחַבֵּר עִדַּת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּמְקוֹם מְגוּרוֹ, שֶׁהוּא בֶן אוֹ בַת עִדְתּוֹ.

(ג דַּר-ר)

67

מִשִּׁיחוֹת אֲדוּנֵי-אֲבֵי-מוֹרֵי-וְרַבֵּי [הַרְש"ב (רַבֵּי שְׁלוֹם-דּוֹבְעֵר)]: זֹהוּ מַעֲלָה נִפְלְאָה כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְזַכֵּה, וּמַתְּבָרְכִים בְּחוֹשׁ וְטַעַם מִיַּחַדִּים בְּעִשִּׂית טוֹבָה לִיהוּדֵי עַד כְּדֵי-כֵךְ שֶׁהַזּוֹלַת יִקָּר בְּעֵינָיו יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁהוּא יִקָּר בְּעֵינָיו עַצְמוֹ – שֶׁהָרִי עַל עַצְמוֹ יָכוֹל הוּא לְמַצֵּא כַּמָּה טַעְמִים מְדוּעֵ נִגְזֵר שֶׁמּוֹצְבוֹ יִהְיֶה שְׁלֵא בְּכִי טוֹב חֵם-וְשְׁלוֹם, אֲךָ עַל הַזּוֹלַת לֹא שִׁיף הַדְּבָר כָּלֵל.

(י דַּר-ר)

68

כָּל אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל עָלָיו לְדַעַת, כִּי הוּא שְׁלִיחַ אֲדוּן-כָּל, לְמַעַן הִבִּיא לְפַעֵל – בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא – רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִנְיָתוֹ בְּכִרְיַאת הַעוֹלָם, שֶׁהֵם לְהַאִיר אֵת הַעוֹלָם בְּאֹר תּוֹרָה וְעִבּוּדָה, וְהוּא עַל-יְדֵי קִיּוּם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת וְהַשְׁרָשַׁת מִדּוֹת טוֹבוֹת.

(י דַּר-ר)

בשלשה כלי שרת – אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל – צריכים צעירים בני תורה לגשת לעבוד בכרם ה' צבאות, לקרב לב אחיהם לקיום מצוות מעשיות וקביעות עתים לתורה – מבלי התחשב עם מחלת המפלגות. והאמת הגמור הוא, אשר לב ישראל הוא מען מקור מים חיים, וברית פרוטה לעבודה ותעמולה שאינן חוזרות ריקם.

(כו אדא-א)

אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] אמר: חסיד יוצר "סביבה". במקרה ולא – עליו לפשפש בכליו, מה מצבו האישי. ועבודה זו כש'לעצמה, שאינו יוצר "סביבה: – צריכה לשבר את רוחו בקיסם, ועליו לשאל את עצמו: מה אני עושה בכלל בעולם?

(2 אדא-א)

טרם הנסיעה ממקום מדורו [-מגוריו] יסדר התנעדות חסידית, ויקבל ברפת הפרדה מחבריו הטובים, וכמאמר הידוע: חסידים אינם נפרדים, כי לעולם אינם נוסעים איש מרעהו. בכל מקום שהם – הם משפחה אחת.

(י אדא-ב)

החסידים שאלו את אדמו"ר הזקן: איזה עבודה נעלית יותר, אהבת ה' או אהבת ישראל? ויען: אהבת ה' ואהבת ישראל שתיהן כאחת תקוקות בנשמתו רוחו ונפשו של כל אחד מישראל, ומקרא מלא דבר הכתוב "אהבתי אתכם אמר ה'", הרי דגדולה אהבת ישראל, דאזוב מה שהאהוב אוהב.

(כז ניטן)

73

ההתנעדות דסעוּדה שְׁלִישִׁית, שַׁבַּת-מְבָרְכִים, וְיוֹמֵי דְפַגְרָא – בְּרֵאשֵׁי-חֲדָשִׁים
וּמוֹעֲדֵי אֲנִ"ש (אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֹנו) – צְרִיכִים לְהִתְקַיֵּם בְּבֵית-הַפְּנִסָּה: הַהֲתַנְעָדוֹת
דְּמִלּוּה-מִלְכָּה – אֲצֵל אֲנִ"ש שִׁיחֵיו בְּבִתְיָהֶם הַפְּרָטִיִּים.

(ל נִיסן)

74

רַבְּנוּ הִזְקֵן קָבֵל מֵר' מְרָדְכִי הַצַּדִּיק שִׁשְׁמַע מֵהַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב: וְשָׁמָּה יוֹרְדַת
לְעוֹלָם הִזָּה וְחִיָּה שְׁבַע־עַם-שְׁמוֹנִים שָׁנָה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לִיהוּדֵי טוֹבָה בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבַפְּרָט
בְּרוּחָנִיּוֹת.

(ה אִייר)

75

בִּימֵי רַבְּנוּ הִזְקֵן הָיָה שְׁגוּר בְּפִי הַחֲסִידִים הַפְּתִיחִים: פֶּת הַלְחָם שִׁישׁ לִי הוּא שְׁלֵף
כְּשֵׁלִי, וְהָיוּ מְקַדְּמִים תַּבַּת "שְׁלֵף" – 'שְׁלֵף כְּשֵׁלִי'.

(טו אִייר)

76

אֵין אֲצֵל מִי "לְהַתְּפַנֵּק". צְרִיף לְהַתְּנַגֵּעַ. בְּסִבְלָנוֹת וְקְרוּב הַדַּעַת אֲפֻשָׁר, בְּעִזְרַת-
הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, לִישֵׁב הַפֶּל. בְּכַטּוּל הַזִּילַת וְהַגְּבַהַת עֲצָמוֹ מִפְּסִידִים, חֲלִילָה, הַפֶּל.

(כ אִייר)

77

קָדָם צְוִי "הוֹכַח תּוֹכִיחַ", כְּתִיב "וְלֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיד", כִּי זֶהוּ תִנְאֵי מְקַדָּם
לְהוֹכְחָה, וְאַחֲרֵי זֶה כְּתִיב "וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא", [כְּלוּמַר], שְׂאֵם לֹא פְעֵלָה
הַהוֹכְחָה, בְּנֻדָּאֵי אִתָּהּ הָאֲשֵׁם, שְׁלֵא הָיוּ [דְּבִרְיָה] דְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִן הַלֵּב.

(כו אִייר)

בזמן הזה בעקבתא דמשיחא ממש, החובה על כל אחד מיישראל לדרש בטובת זולתו, בין זקן ובין צעיר, לעוררו לתשובה, למען שלא יצא חס-ושלום מכלל ישראל שיזכו, בעזרת ה' יתברך לגאולה שלמה.

(יח טיוון)

ה"צמח-צדק" בספרו לבנו, אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי שמואל)], מארע מחיו, סים: בכך שמסיעים ליהודי בפרנסתו, אפלו כדי להרויח שבעים "קופיקעס" (מטבע קטנה ברוסיא) בסחר-עגלים, נפתחים בפניו כל שערי ההיכלות העליונים.

בעבר כמה שנים ספר אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי שמואל)] כל הנזכר-לעיל לאדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] והוסיף: צריך אפלו לדעת את הדרך להיכלות העליונים! אך אין זה גורע כלל, העקר הוא לסייע בלבב שלם וברגיש, שיהיה תענוג בעשיית טובה ליהודי.

(כח טיוון)

רבנו הזקן כותב בסדורו: נכון לומר קדם התפלה "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעה כמוך". זאת אומרת אשר מצות אהבת-ישראל היא שער הפניסה, אשר דרך בו יכול האדם לבוא לפני ה' אלקים להתפלל, בזכותה תתקבל תפלת המתפלל.

(ב תמוז)

המצוות נמשכות על-ידי המקיף שבמצוות עצמם. מצות צדקה, על-דרך-משל, היא מצוה כוללת, אשר כל המצוות נקראות בשם צדקה. ומהאי טעמא

[ומטעם זה] נכון במאוד לתת קדם כל מצוה פרוטה לצדקה, שהוא המשכת המקיף בפנימי. ומכל-מקום הוא מקיף הקרוב, מה-שאיין-כן תורה שהיא מקיף הרחוק ופועלתו געלה יותר.

(ו תמוז)

82

מצינו דעקר חבתו של הקדוש-ברוך-הוא לאברהם אבינו עליו-השלום היה "למען אשר יצוה – כפרושו יחבר – את בניו ואת ביתו". הינו, דכל גדל עבודתו בהנסינות אינו בערף לגבי הא [הענין] דיצוה ויחבר אחרים, מה שייזכה אחרים.

(ח תמוז)

83

אהבת-ישראל של הבעל-שם-טוב – אין לשער.

הרב המגיד אמר: הלואי היו נושקים הספר-תורה באותה האהבה, שהיה מורי מנשק את הילדים בהוליו או אתם אל ה"חדר" כשהיה "באהעלפער" ["עוזר-למלמד"].

(טז תמוז)

84

אדמו"ר האמצעי אמר בשם רבנו הגון: אהבת-ישראל צריכה "לתפס" עד מצוי הנפש.

(יז מנחם-אב)

85

מהוראות אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)]: להנזר ממלחמת תנופה עד קצה האחרון, לא מפני שאין לנו במה לנצח או מפני מרד-לב, אלא מפני שאות כל כוחותינו עלינו להקדיש אך ורק לחזק בגנינו, בגן התורה והמצוות בקדושה ובטהרה. ועל זה עלינו למסר את נפשותינו במסירות-נפש בפעל ולא רק בכוח.

(יד אלול)

רבנו הגזון פרש המאמר "כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא" – על יהודי יש להביט כפי שהוא "נמצא" במחשבה הקדומה ד'אדם-קדמון' [דרגה הגבוהה ביותר באלקות, שהיא מקור לנשמות ישראל] ושם "נמצאת" כל נשמה על כל דורות צאצאיה עד ביאת המשיח גואל צדק, וכשעושים ליהודי טובה, מטיבים לכל הנשמות הללו עד סוף כל הדורות.

(טו אלול)

תורת החסידות דורשת, כי תחלה להוכחה, צריכים להסיר את הצפרנים, לא לדרך, כי [הקלפות הטמאות] בטופרהא אחידו [=בצפרנים נאחזות], כל דקירה היא קלפה וסטרך אחר; ואחר נטילת הצפרנים צריך להיות הנטילת-ידיים, כמבאר ענינה בדא"ח (=דברי אלקים חיים) – המשכת המוחין למידות.

(כב אלול)

"ברפת ד' היא תעשיר" – בכלל, ובפרט להנותן מעתו ומזמנו לעסק בצרכי צבור בעניני צדקה וחזק הנהרות, וכמאמר [השגור]: אין הקדוש-ברוך-הוא נשאר בעל-חוב, תמורת כל פעלה טובה שיהודי עושה, משלם הוא ב'מיטב', בבני חיי ומזוני רויחי [בנים, חיים, ופרנסה ברוח].

(כח אלול)

מפתגמי רבנו הגזון:

אין לנו מושג כלל עד כמה יקר אצל הקדוש-ברוך-הוא גופו של יהודי.

(כט אלול)

קצור באור אפן הג':

ו, "ואהבת לרעה כמוד" – כמו שאמר רבנו הזקן, אשר זהו קלי ל'ואהבת את הונ' אלקיך', ובאור במאמר 'פל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו'. עבודת התשובה בסבת לב טוב.

(ו תשרי)

התועדות – 'פארבריינגען' – גרבים בכלל, ובשבת או במוצאי-שבת בפרט, היא אחת היסודות בדרכי החסידים והחסידות, ופתח ומבוא למצוה היסודית דאהבת-ישראל.

רפא דרפא [=בדרך כלל], הנה בכל התועדות הרי ראשי המדברים תובעים מאת המסבים שיטיבו הנהגותיהם ודרכיהם, שיקבעו עתים ללמד דא"ח (=דברי אלקים חיים) ושישמרו הקביעות, ואשר הלמוד יהיה על-מנת ללמד ולקיים.

– והנה פללות עגן ואפן התוכחה מבאר היטב ב[מאמר] דבור-המתחיל "ואם רוח המושל" (קונטרס למ"ד) אשר ראוי לכל אחד ואחד מאנ"ש ללמוד היטב אדעתא דנפשיה [=כדבר ה"נוגע" לעצמו] – אמנם הוכחה זו בעת ההתועדות היא רק על דברים וענינים שאין בהם מושום הלבנת פנים ולא פלום, כמו שהיה מאז ומקדם, אשר איש את רעהו הוכיחו באהבה ובחבה גדולה.

(כד תשרי)

לאחד מהבעלי-בתים של העיר מעזיבוש היה ריב עם בן-עירו, ותוך כדי שהות במחיצת הבעל-שם-טוב בבית-הפנסת, הוא צעק שהיה "קורע את יריבו כדג".

הבעל-שם-טוב צוה לתלמידיו לשלב ידיהם ביד חבריהם, ולהתנצב לידו בעינים עצומות. הבעל-שם-טוב הניח ידיו הקדושות על פתפי שנים מתלמידיו,

אלה שעמדו בסמוך. לפתע נזדעקו התלמידים מתוך אימה גדולה: הם ראו כיצד קורע הוא כדג את יריבו!

מכאן הוכחה גמורה, שמפל כוח – תוצאה ופעל דבר: אם בלבוש חמרי, או רוחני, שאפשר לתפסו רק בחושים נעלים ועדינים יותר.
(כט תשרי)

93

הבעל-שם-טוב הנה לומד עם תלמידיו שעור בגמרא. אפן הלמוד הנה מתוך חריפות וגאונות גדולה, ולמדו את הרמב"ם, אלפס, רא"ש ושאר מפרשים מהראשונים שהשתיכו לגמרא הנלמדת. הבעל-שם-טוב הנה מתרגם את המלים לאידיש. כשקמדו מסכת ערכין והגיעו למאמר ר"ל (טו, ב): "לשון תליתיאי קטיל תליתיאי", פרושו הבעל-שם-טוב:

"לשון הרע קוטל כל השלשה: הממציא, המספר והמאזין; אף זהו בלבושים הרוחניים, שנה קשה יותר מרציחה בגשמיית!"

(יג מרחשוון)

94

ר' איזיק הלוי מהאמלי ספר: כשבאתי לליאונא מצאתי מזקני החסידים שהיו מחסידי הרב המגיד והרב הקדוש הרב מנחם-מענדל מהאראדאק, והנה מרגלא בפומיהו [=והנה רגיל בפיהם]: "אהוב יהודי וה' יתברך יאהב אותך; עשה טובה ליהודי וה' יתברך יטיב עמך; קרב יהודי וה' יתברך יקרב אותך."

(כז מרחשוון)

95

אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי (המהר"ש (רבי שמואל)) באר פעם במאמר, הא דרבי אלעזר יחיב פרוטה לעני והדר מצלי [הנה נותן פרוטה לעני ואחר-כך

מתפלל], כי הרי התפלה צריכה להיות בחיות, ועל-ידי שנותנים צדקה לעני קדם התפלה ומחיים אותו, נתוסף חיות הרבה בתפלה, ונענע בידו מטה למעלה לרמוז שהרבו בהפלאה. – וכמה פעמים קדם התפלה היה אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] מחזר אחרי עני לתנו לו לאכל.

(ב כסלו)

96

מקבל בדינו בשם מורנו הבעל-שם-טוב: בששומעים דבר לא טוב על אחד מיישראל, גם אם אין מכירים אותו, צריך להצטער צער רב, כי אחד מהם הוא בודאי לא טוב: אם אמת הדבר שמספרים על פלוני, הלוא הוא לא טוב, ואם אינו אמת הלוא המספר נמצא במצב לא טוב.

(יב כסלו)

הַשְּׁלֵמוֹת

97

הַמַּעֲיִן בְּשִׁיטַת תּוֹסְפוֹת דְּבוּר-הַמִּתְחִיל "תּוֹרָה" (שַׁבַּת פֶּט,א), יְבִין שְׁחַג-
הַשְּׁבוּעוֹת הוּא זְמַן עַת-רָצוֹן לְמַעֲלָה, וְה' יִתְבָּרַךְ מְטִרֵד אֶת הַמְּקַטְרֵג עַל עַם-
יִשְׂרָאֵל, כְּדִגְמַת הַמְּרַדְתּוֹ בְּשַׁעַת הַתְּקִיעוֹת בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַקְּדוֹשׁ דְּצוֹם
כַּפּוּרִים.

(ג טיוון)

98

רַבְּנוּ הַזְּקֵן עָנָה לְאַחַד בְּהַפְּנֵסוֹ לַיְחִידוּת: ...בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל קְרוּיִים גְּרוּת. נַר כְּלוּל
מְכֻלֵי, פְּתִילָה, שְׁמֹן וְאֵשׁ. אֵד חֲיָבִים לְהַצִּיַּת אֶת הָאֵשׁ וְאֵז הוּא מְאִיר. הַנֵּר שְׁבָד הוּא
טוֹב, אֵד חֶסֶד לָד מִי שִׁיְדֻלִּיקוּ; עַל-יְדֵי הַפְּאָה בְּכּוּחַ בְּאֶבֶן שֶׁל נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, נִתְּנוּ
נִיצוּץ אֵשׁ, שֶׁהוּא מְצִיַּת אֶת הָאֵשׁ הָאֱלֹקִי.

(י טיוון)

99

כְּבֵר הַחֲלִיטוֹ הַרְאֵשׁוֹנִים כְּמִלְאָכִים זְכוּתֵם-יְגוּ-עֲלֵינוּ, אֲשֶׁר רְפוּאֵת הַנֶּפֶשׁ הִיא
כַּרְפוּאֵת הַגּוּף.

לְכֹל לְרֵאשׁ צְרִיךְ לְסַמֵּן מְקוֹם הַחוּלִי: אִם הוּא מֵצֵד שְׁחִמְרֵ גּוּפוֹ עַב, גַּם וּמְשַׁחַת,
אוֹ שֶׁהַחֶסְרוֹן הוּא בְּכּוּחוֹת נֶפֶשׁוֹ, שִׁישׁ לָהּ נְטִיווֹת לְעֲנִינִים רְעִים כְּמוֹ גְּאוּוָה, שְׁקָר
וּכְדוּמָה, אוֹ שְׁמִקּוֹר הַחוּלִי הוּא בְּהַרְגִּילוֹת, שְׁמִפְנֵי רַע הַחַנוּךְ אוֹ רַע הַסְּבִיבָה בָּא
לְהַרְגִּלִים רְעִים.

עַד אֲשֶׁר לֹא יִתְבָּרְרוּ פְּרִטֵי מְקוֹם הַחוּלִי וְסַבַּת אֲחִיוֹת הַמִּחְלָה אִי-אֶפְשָׁר
לְהַתְחִיל בְּרְפוּאָתוֹ, כִּי-אִם לְסִדֵּר אֶפְן הַנְּהִיגָה יִשְׁרָה בְּכֹל הַדְּבָרִים בְּמַה שִׁיעֲשֶׂה
וּבְמַה שִׁיִּמְנַע אֶת עַצְמוֹ מֵהֵם: ב' וְעֲשֵׂה טוֹב" – בְּקִיּוּם הַמְּצוּוֹת, קְבִיעוֹת עֵתִים

לתורה, קנן מדות טובות, וב"סור מרע". אמנם מה שנחזין ביותר הוא שיעורר החולה בעצמו שני עננים: א) לידע שהוא חולה ויכסף וישתוקק להתרפאות מחליו. ב) הידיעה ש"יכול להתרפאות, והתקנה ובטחון גמור כי בעזרת ה' יתברך יתרפא מחליו.

(טז סיוון)

100

שלא להנות מעולם-הזה במלא המוכן – הוא רק הכנה טובה לעבודה; ענין העבודה הוא לעשות הגשמי כלי לאלקות.

(יז סיוון)

101

רבנו [הגון] בספר-של-בינונים [=תניא] פרק ג אומר, כי ג' מוחין – חב"ד, וז' מדות הם השתלשלות מעשר ספירות העליונות, דכל זה הוא בנפש רוח ונשמה, שהם המתלבשים בגוף האדם, אמנם ענין המסירות-נפש על אלקות, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להפרד חס-ושלום מאלקות – זהו מהעצמות אין-סוף ברוך-הוא, שלמעלה מענין הספירות דראשיתם היא ספירת החכמה.

(כא סיוון)

102

מענה אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי שמואל)] לאדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] ביחידות חרף תרל"ה: הוצר-הרע נקרא נפש בהמית, לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל, פקח שפחיות, וצריכים לחכמה מרבה להבין תחבולותיו; ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק, תמים, ענו ובעל מדות טובות.

בכל אחד ואחד הנפש הבהמית שלו היא לפי מהותו הפרטי. ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השפלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נפש הבהמית למנע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקט האי פללא [=אחזו קלל זה] בגדר וזכר אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפעל, הגה כל מגיעה שתהיה לדבר זה - אפלו אם המגיעה היא מדבר היותר נעלה - הוא רק מתחבולותיה של נפש הבהמית.

וסים אדוני-אבי-מורי-ורבי [הרש"ב (רבי שלום-דובער)] נשמתו-עדן: עד אז לא ידעתי שתתכן נפש-בהמית [בלבוש] "דתי", שלא לדבר על [לבוש] "חסדי"...

(כג סיוון)

103

"דאגה בלב איש ישיחנה" ואמרו רבותינו זכרונם-לברכה שני פרושים: יסחנה מדעתו, ישיחנה לאחרים.

ופרש ה"צמח-צדק": "לאחרים" רק בגוף, אבל מאחדים אתו עמו, שמרגישים את ענינו.

(כה סיוון)

104

קדם צווי "הוכח תוכיח", פתיב "ולא תשנא את אחיד", כי זהו תנאי מקדם להוכחה, ואחר-זה פתיב "ולא תשא עליו חטא", [גלומר], שאם לא פעלה ההוכחה, בודאי אתה האשם, שלא היו [דברך] דברים היוצאים מן הלב.

"ויירדו חיים שאלה" - שגם בשאול חושבים שהם חיים.

הברכה ב"ויירדו חיים שאלה", [כמו שאמרו חז"ל] "בני קרח לא מתו - מקום נתבצר להם ועשו תשובה", כי תשובה מועלת רק כל עוד שהוא חי, וזהו הברכה, שגם בשאול יהיו חיים ויוכלו לעשות תשובה.

(כו סיוון)

קתיב "וּבְרַכָּהּ ה' אֱלֹקֵינוּ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה". על האדם רק לעשות כלי
 לפרנסתו, ולהשתדל בכל כוחו אשר הכלי יהיה טהור בכל סיג ופסלת דאונאה כו'
 הינו שיהיה הכל על-פי דיני התורה, אשר אז הוא כלי ראוי לברכה העליונה בשנים:
 פרנסה ברוח, ואשר הפרנסה תלך למקום הראוי.

(כז סיוון)

ה"צמח-צדק" בספרו לבנו, אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי
 שמואל)], מארע מחיו, סים: בקד שמוסיעים ליהודי בפרנסתו, אפלו כדי להרויח
 שבעים "קופיקעס" (מטבע קטנה ברוסיא) בסחר-עגלים, נפתחים בפניו כל שערי
 ההיכלות העליונים.

פעבר כמה שנים ספר אדוני-אבי-זקני-מורי-ורבי [המהר"ש (רבי שמואל)] כל
 הנזכר-לעיל לאדוני-אבי-מורי-ורבי [הר"ש"ב (רבי שלום-דובער)] והוסיף: צריך
 אפלו לדעת את הדרך להיכלות העליונים! אך אין זה גורע כלל, העקר הוא לסייע
 בלבב שלם וברגש, שיהיה תענוג בעשיית טובה ליהודי.

(כט אלול)

השואל במה היא ההתקשרות שלו אלי מאחר שאין אני מכיר
 פנים... ההתקשרות האמתית היא על-ידי למוד התורה, כשהוא
 לומד המאמרי חסידות שלי, קורא את השיחות ומתחבר עם ידידי
 אנ"ש (=אנשי שלומנו) ותלמידי התמימים יחיו בלמודם
 ובהתנעדותם, ומקיים בקשתי באמירת תהלים ובשמירת זמני
 הלמודים – הנה בזה היא ההתקשרות.

("היום יום" כד סיוון)